

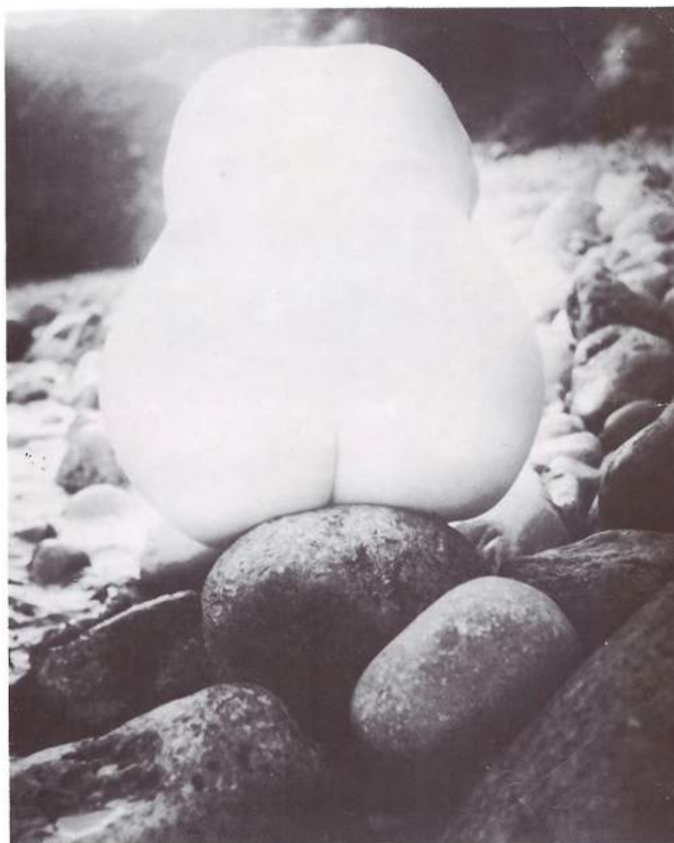

ČETKOVIĆ, Jozo, fotograf (Stari Bar, 28. IV. 1940 — Zagreb, 24. VIII. 1986). Završio je Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1961. U početku snima aktove i obrađuje ih u tehnici foto-grafike. Naglašava jednostavan i sintetičan oblik, a služi se i optičkim deformacijama. Poslije radi reklamnu i primijenjenu fotografiju, ilustrira kataloge i prospekte. U novijim fotografijama u boji s motivima maslina stvara lirske, romantične ugođaje i odnose. Samostalno je izlagao u Zagrebu, Beogradu, New Yorku, Podgorici, Nišu, Kölnu i Torinu.

LIT.: J. Baldani, Jozo Četković (katalog), Zagreb 1979. — J. Depolo, Jozo Četković — akt u foto-grafici (katalog), Zagreb 1981. Z. Kuz.

ČILIM (sag), tekstilna izrađevina koja služi kao prostirač, pokrivač ili zastor, tkana *tehnikom klčćanja* ili u kombinaciji s drugim srodnim tehnikama.

J. ČETKOVIĆ, Aki

ma (pretkivanjem, prebiranjem, čučanjem). Klčćanje je najstarija tkalačka ukrasna tehnika: između uzdužnih niti osnove provlače se poprečne niti potke različitih boja i tako stvara željeni ornament. Najstariji do sada poznati klčćani radovi nađeni su u grobnici faraona Tutmosisa IV. ← 1400. Istu namjenu ima i *sag*, a razlikuje se od čilima, čija je površina glatka, po tome što na gornjoj strani ima runo. Kod sagova se najčešće svaka nit runa pričvršćuje na dvije niti osnove *tehnikom provlačenja* ili *baršuna* ili pak *tehnikom uzlanja* (zauzlavanja, vezivanja). Uzlova ima više vrsta, a najrašireniji su »turski« ili *ghiordes* (*Geurodès*) i »perzijski« ili *Senné* (*Sennah*). Čilimi i sagovi tkaju se pretežno od vune; često je samo potka odn. runo vuneno, dok je osnova od lana, konoplje, svile ili pamuka, a u novije doba i od umjetnih vlakana. Čilimarstvo označuje proizvodnju i čilima i sagova.

Hrv. tradicijskom inventaru nisu poznati čilimi u funkciji prostirke za pod, međutim, brojni su predmeti od domaće ovčje vune izvedeni raznim čilimarskim tehnikama: dijelovi nošnje (pregače), torbe, pokrivači ili prekrivači za krevet, a u *SI* Hrvatskoj *čilimčići* za klečanje u crkvi. Čilimska se tkanja susreću na *I* dijelu panonskoga područja (Slavonija, Baranja) i na zapadu dinarsko-jadranskoga područja (Lika, Kordun, SZ Dalmacija). Klasičnim čilimima po svojim su dimenzijama najbliži pokrivači za krevet, izrađeni raznovrsnim tkalačkim tehnikama, među kojima se ističu vrste čilimskoga tkanja s glatkim, ili rutavim licem.

Uz nazive slav. podrijetla: *ponjavac*, *ponjava*, *ponjavka*, *šarenica*, *čupavac*, *biljac*, javlja se i *čilim*, *čilimak*, *čilimaš*. Naziv čilim je uopćen te u nas često označuje i predmet s rutavim licem, premda se u klasičnom čilimarstvu taj naziv rabi isključivo za prostirače s glatkom površinom, bez flora.

Čilimsko se tkanje izvodi pretežno na horizontalnomu, uskomu tkalačkom stanu koji određuje i širinu tkanja. Stoga su pokrivači uvijek sastavljeni od dvije ili od tri pole tkanja. Dužina im varira 175–195 cm. S obzirom na tehniku izrade razlikuju se glatki čilimi, čilimi s rutavim licem te oni kod kojih je primijenjeno više tkalačkih tehnika, a ponekad i vez.

Među glatkim tehnikama najvažnije je klčćanje (tkano na prste, na kocke). U panonskom području klčćanjem su izvedeni čilimi, a u dinarskomu pregače, torbe i bisage. Kod slavonskih čilimaša izmjenjuje se klčćani uzorak s prugama glatkoga pretkivanja.

Čilimi s rutavim licem su slavonski *čupavci* i lički *pupavci* ili *šipkaši*, tkani *tehnikom frotté*, tj. provlačenjem potke preko šibe, pri čemu na licu nastaje flor od gustih petljica. Druga vrsta su lički kičeni *biljci*, *biljci bičaši*, s dugim runom na licu, rađeni tehnikom pretkivanja, koje se izmjenjuje s redom kića ili bičeva, tj. vunjenih pramenova što se vežu za niti osnove i čine površinu sličnu krznu. Jednostavnim pretkivanjem ili složenijim tkalačkim tehnikama (na daske, na šibe, prebirano) izvedene su